

Jarosław Szczechowicz

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski

ORCID: 0000-0002-4546-3178

Ochrona rodziny w świetle uregulowania art. 27 k.r.o.

Uwagi ogólne

Praktyka sądowa obfituje w liczne spory pojawiające się na tle stosowania przepisów, dotyczących obowiązku przyczyniania się małżonków do zaspokajania potrzeb rodziny. Warto odnotować jedynie istotne kontrowersje odnoszące się do charakteru prawnego tego obowiązku oraz jego zakresu realizacji. Chodzi mianowicie o określenie podobieństwa między obowiązkiem przewidzianym w art. 27 k.r.o. a obowiązkiem alimentacyjnym między krewnymi (art. 128 i n. k.r.o.) oraz powinowatymi (art. 144 k.r.o.). Rozstrzygnięcie tego zagadnienia w zasadniczy sposób wpłynie na ocenę prawną innych wątpliwości pojawiających się na tle regulacji przewidzianej w art. 27 k.r.o.

W piśmiennictwie¹ powszechnie przyjmuje się, że zawarcie małżeństwa powoduje powstanie między małżonkami stosunku rodzinnoprawnego, który jest typem stosunku cywilnoprawnego. Z zawarciem małżeństwa wiąże się jeszcze obowiązek współdziałania małżonków dla dobra założonej przez nich rodziny. W orzecznictwie² nie ma rozbieżności, że obowiązek małżonków przewidziany w art. 27 k.r.o. powstaje *ex lege* z chwilą zawarcia małżeństwa. Na treść tego stosunku składają się prawa i obowiązki małżonków. Obowiązek współdziałania małżonków został przez ustawodawcę określony w art. 23 k.r.o., zgodnie z którym obowiązki w nim przewidziane powinny obciążać każdego z małżonków odpowiednio do jego sił oraz możliwości zarobkowych i majątkowych. Artykuł 27 k.r.o., konkretyzujący konstytucyjną zasadę ochrony trwałości rodziny, nakłada na oboje małżonków obowiązek zaspokajania potrzeb całej grupy rodzinnej własną pracą i wkładem materialny. Należy podkreślić, że obowiązek współdziałania małżonków odnosi się także do

¹ T. Smoczyński, [w:] *System Prawa Prywatnego. System. Prawo rodzinne i opiekuńcze*, t. 11, Warszawa 2014, s. 215, M. Jadczyk-Zębrowska, *Prawa i obowiązki małżonków*, Warszawa 2017, s. 23–26.

² Por. przykładowo wyrok SN z 26 maja 1999 r., III CKN 153/99, Legalis nr 45316.

wypadków, w których rodzina składa się tylko z obojga małżonków. W sytuacji, w której małżonkowie pozostają we wspólnym pożyciu, potrzeby rodziny odpowiadają sumie potrzeb obojga małżonków, w tym potrzeb wynikających z istniejącej wspólności. W obowiązku zaspokojenia potrzeb rodziny mieści się też obowiązek udzielania pomocy materialnej drugiemu małżonkowi, odpowiednio do możliwości wskazanych w przepisie art. 27 k.r.o. Jednocześnie, co wymaga wyraźnego zaznaczenia, obowiązek ten nie jest uzależniony od niedostatku uprawnionego małżonka. W tym zakresie obowiązuje zasada jednakowej stopy życiowej członków rodziny.

Należy podzielić, wyrażany powszechnie zarówno w literaturze³ jak i w judykaturze⁴, pogląd, zgodnie z którym małżonkowie są obowiązani do wspólnego pożycia, do wzajemnej pomocy i wierności oraz do współdziałania dla dobra rodziny, którą przez swój związek założyli. Z tego względu obowiązek wzajemnej pomocy małżonków oraz współdziałania dla dobra rodziny znajduje rozwinięcie w regulacji art. 27 k.r.o. – ułożonym w ramach tego samego działu „Prawa i obowiązki małżonków”. Jak wynika wprost z treści art. 27 k.r.o., małżonkowie powinni, każdy według swych sił oraz możliwości zarobkowych i majątkowych, przyczynić się do zaspokajania potrzeb rodziny, przy czym zadośćuczynienie temu obowiązkowi może polegać także – w całości lub w części – na osobistych staraniach o wychowanie dzieci i na pracy we wspólnym gospodarstwie domowym.

Przytoczone sformułowania wskazują, że art. 27 k.r.o. statuuje obowiązek przyczyniania się do zaspokajania potrzeb rodziny przez każdego z małżonków, stosownie do jego możliwości. Zakres obowiązku wyznaczają zatem siły, tj. możliwości wypełnienia obowiązku wynikające ze stanu fizycznego i psychicznego każdego z małżonków oraz możliwości zarobkowe i majątkowe każdego z nich. Dla określenia zakresu tego obowiązku właściwa jest reguła równej stopy życiowej poszczególnych członków rodziny. Nie oznacza ona jednak, że podział dochodu ma być jednakowy dla wszystkich.

Konkludując, trafnie przyjęto w orzecznictwie, że obowiązek ten postrzegany jest jako jedna z gwarancji trwałości małżeństwa i rodziny oraz że istnieje niezależnie od łączącego małżonków ustroju majątkowego⁵.

---

³ Por. J. Winiarz, [w:] K. Pietrzykowski (red.), *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, Warszawa 2010, s. 297, G. Jędrejek, [w:] *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz aktualizowany*. System Informacji Prawnej LEX, 2019.

⁴ Zob. uchwałę SN z 13 lipca 2011 r., III CZP 39/11, OSNC 2012, Nr 3, poz. 33.

⁵ Por. np. postanowienia NSA w Warszawie z 22 grudnia 2009 r., II OZ 1142/09, LEX nr 582903 i z 28 września 2011 r., I FZ 196T11, LEX nr 948873, wyrok SA w Gdańsku z 15 kwietnia 2016 r., III AUa 1730/15, Legalis nr 1473159, wyrok SA w Szczecinie z 12 lutego 2014 r., I ACA 785/13, Legalis nr 1213762.

Charakter prawny obowiązku zaspokajania potrzeb rodziny

Rodzina do prawidłowego funkcjonowania potrzebuje odpowiedniej bazy materialnej, a jej ochronie służą instytucje prawa rodzinnego. W myśl art. 27 k.r.o. oboje małżonkowie obowiązani są, każdy według swych sił oraz swych możliwości zarobkowych i majątkowych, przyczynić się do zaspokajania potrzeb rodziny, którą przez swój związek założyli. Zadośćuczynienie temu obowiązkowi może polegać także, w całości lub w części, na osobistych staraniach o wychowanie dzieci i na pracy we wspólnym gospodarstwie domowym. Wprawdzie zagadnienie, czy małżonkom przysługuje w czasie trwania małżeństwa jedynie roszczenie o zaspokojenie kosztów rodziny, czy także roszczenie *stricte* alimentacyjne jest rozstrzygane w doktrynie niejednolicie, to jak się wydaje w judykaturze w kwestii tej można mówić o jednolitym stanowisku. Przepisy Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego normują jedynie obowiązek alimentacyjny, powstający między małżonkami po rozwiązaniu lub unieważnieniu małżeństwa albo po orzeczeniu separacji (art. 60 i art. 130 k.r.o.). Jak już zaznaczono, w czasie trwania małżeństwa oboje małżonkowie są zobowiązani, w oparciu o art. 27 k.r.o., do przyczyniania się do zaspokajania potrzeb rodziny, którą przez swój związek założyli. Celem opartego na tej podstawie obowiązku jest uzyskanie od obojga małżonków środków materialnych do zapewnienia prawidłowego funkcjonowania rodziny jako całości oraz zaspokojenia uzasadnionych potrzeb jej poszczególnych członków, przy zachowaniu zasady równej stopy życiowej⁶. Uchylenie się lub nienależyte wypełnianie obowiązku z art. 27 k.r.o. daje podstawy do wystąpienia przez jednego z małżonków do sądu z roszczeniem o zasądzenie świadczenia pieniężnego od drugiego małżonka, w celu ochrony bytu rodziny oraz zaspokojenia jej potrzeb. Potrzeby rodziny w rozumieniu art. 27 k.r.o. są to potrzeby usprawiedliwione, uzasadnione wieloma względami, np. wiekiem, stanem zdrowia, słusznymi zainteresowaniami. Zakres obowiązku ich zaspokajania zależy od sił i możliwości zarobkowych oraz majątkowych, a sposób może polegać na osobistych staraniach lub na dostarczaniu środków materialnych. W obowiązku przyczyniania się do zaspokojenia potrzeb rodziny nie mieszczą się potrzeby nieusprawiedliwione oraz związane z utworzeniem lub powiększeniem dorobku rodziny.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego⁷ słusznie przyjmuje się, że obowiązek wynikający z przepisu art. 27 k.r.o. ma charakter „alimentacyjny”, pomimo występowania pewnych różnic między alimentacją grupową rodziny (art.

⁶ Por. nadal aktualne uzasadnienie tezy I uchwały pełnego składu Izby Cywilnej i Administracyjnej SN z 16 grudnia 1987 r., III CZP 91/86, OSNCP 1988, nr 4, poz. 86.

⁷ Tak m.in. w uchwałach SN z 13 lipca 2011 r., III CZP 39/11, OSNC 2012, Nr 3, poz. 33, z 20 października 2010 r., III CZP 59/10, OSNC 2011, Nr 5, poz. 52. Por. także uzasadnienie uchwały całej Izby Cywilnej i Administracyjnej SN z 16 grudnia 1987 r., III CZP 91/86, OSNCP

27 k.r.o.) a alimentacją uregulowaną w art. 128–144 k.r.o. W obszernym uzasadnieniu uchwały z dnia 13 lipca 2011 roku Sąd Najwyższy stwierdził, że nie ulega wątpliwości, że pomiędzy obowiązkiem ustanowionym w art. 27 k.r.o. a obowiązkiem alimentacyjnym (art. 128 i nast. oraz art. 60 k.r.o.) istnieje pewne podobieństwo, jednak o tożsamości tych obowiązków nie może być mowy, można mówić co najwyżej o „alimentacyjnym charakterze” obowiązku przyczyniania się do zaspokajania potrzeb rodziny, konstatacja ta nie upoważnia jednak do formułowania tezy, że między małżonkami – w czasie trwania małżeństwa – istnieje obowiązek alimentacyjny *sensu stricto*. Wyjaśnił, że jeżeli sądy zasądzą na podstawie art. 27 k.r.o. alimenty na rzecz drugiego małżonka, to posługują się pewnym skrótom⁸. Uzasadniając swoje stanowisko podkreślił, że obowiązek ustanowiony w art. 27 k.r.o. ustaje także po orzeczeniu separacji małżonków. Orzekając separację, sąd – zgodnie z art. 61³ § 1 k.r.o. – stosuje art. 58 k.r.o., a więc w szczególności rozstrzyga o obowiązku ponoszenia kosztów utrzymania i wychowania dziecka, pomijając obowiązki między małżonkami. Skoro do obowiązków sądu orzekającego rozwód albo separację należy orzeczenie tylko o alimentach na rzecz dziecka, to należy uznać, że obowiązek wynikający z art. 27 k.r.o., także obejmujący interesy dziecka, wygasa. Odnosząc się do poglądów Sądu Najwyższego z dnia 28 stycznia 1998 r.⁹ i z dnia 26 maja 1999 r.¹⁰, podkreślić należy, że także separacja faktyczna może być – i nierzadko bywa – podstawą ustalenia ustania obowiązków wymienionych w art. 27 k.r.o.

Ustanie obowiązku przyczyniania się do zaspokajania potrzeb rodziny

Sąd Najwyższy jednolicie przyjmuje, iż obowiązek przewidziany w art. 27 k.r.o. wygasa, z chwilą uprawomocnienia się wyroku orzekającego rozwód¹¹, na skutek śmierci jednego z małżonków, uprawomocnienia się orzeczenia separacji lub wyroku unieważniającego małżeństwo.

1988, nr 4, poz. 42. W uchwale SN z 7 sierpnia 1974 r., III CZP 46/74, OSNCP 1975, Nr 12, poz. 160, SN wyraził pogląd, że jest to „obowiązki *quasi*-alimentacyjny”. Z kolei w wyroku z 24 sierpnia 1990 r., I CR 422/90, OSNCP 1991, Nr 10–12, poz. 124, SN wskazał, że „alimentacyjnego charakteru omawianych obowiązków nie można zakwestionować, ponieważ odpowiadają one definicji wynikającej z art. 128 k.r.o., pomimo oczywistych różnic między alimentacją grupową rodziny a alimentacją uregulowaną w art. 128–144 k.r.o.”

⁸ Np. tak SN w wyroku z 28 stycznia 1998 r., II CKN 585/97, OSP 1999, nr 2, poz. 29, wyraz alimenty, używany w kontekście art. 27 k.r.o., ujmował w cudzysłów.

⁹ II CKN 585/97, Legalis nr 42798.

¹⁰ III CKN 153/99, nr 45316, odmiennie w wyroku SN z 17 listopada 1999 r., III CKN 446/98, nr 342619.

¹¹ Por. uchwały SN z 5 października 1982 r., III CZP 38/82, OSNCP 1983, nr 2–3, poz. 31 i 20 października 2010 r., III CZP 59/10, OSNC 2011, nr 5, poz. 52, z 13 lipca 2011 r., III CZP 39/11,

Rzecz jasna, że z uwagi na to, iż z chwilą uprawomocnienia się wyroku orzekającego rozwód lub separację obowiązek małżonków przyczyniania się do zaspokajania potrzeb rodziny wygasa, w sprawie o rozwód małżonek może domagać się zasądzenia alimentów od drugiego małżonka ale już na podstawie art. 60 § 1 lub § 2 k.r.o., a w przypadku separacji art. 60 § 1 i 2 w zw. z 61⁴ § 4 k.r.o.

Pogląd, zgodnie z którym obowiązek alimentacyjny między rozwiedzionymi małżonkami, przewidziany w art. 60 k.r.o., stanowi kontynuację prawną obowiązku zaspokajania potrzeb rodziny z art. 27 k.r.o. nie jest ukształtowany w judykaturze jednolicie. Należy podzielić ten, pragmatyczny nurt judykatury¹², zgodnie z którym szeroko rozumiany obowiązek alimentacyjny, oparty na art. 27 k.r.o., który wygasa na skutek ustania małżeństwa, nie stanowi prawnej kontynuacji obowiązku alimentacyjnego opartego na podstawie art. 60 k.r.o., który powstaje dopiero wskutek rozwiązania małżeństwa przez rozwód. Obowiązku alimentacyjnego małżonków rozwiedzionych nie można poszukiwać w treści art. 27 k.r.o. Należy podkreślić, że inne są relacje małżonków w toku trwania małżeństwa i po jego rozwiązaniu, z tego też względu rozróżnić należy szersze pojęcie obowiązku wzajemnego wspierania się członków rodziny i obowiązków małżonków przed i po rozwodzie. Można co najwyżej mówić o powiązaniach faktycznych oraz o pewnej ciągłości w tym znaczeniu, że zawarcie i funkcjonowanie związku małżeńskiego jest konieczną przesłanką dochodzenia roszczenia alimentacyjnego przewidzianego w art. 60 k.r.o., gdyż – co oczywiste – przewidziany w tym przepisie status rozwiedzionego małżonka wymaga uprzedniego pozostawania w związku małżeńskim. Prawne źródła tego roszczenia nie mogą być natomiast upatrywane w art. 27 k.r.o.¹³

OSNC 2012, Nr 3, poz. 33 z 16 grudnia 1987 r., III CZP 91/86, OSNCP 1988, Nr 4, poz. 42, uzasadnienie tezy I; uchwały SN z 5 października 1982 r., III CZP 38/82, OSNCP 1983, Nr 2–3, poz. 31. Podobnie SA w Krakowie w wyroku z 28 listopada 2012 r., I ACa 1091/12, *Legalis* nr 721942.

¹² Tak m.in. uchwały SN z 28 listopada 2012 r., III CZP 77/12, OSNC 2013, Nr 5, poz. 62, z 13 lipca 2011 r., III CZP 39/11, OSNC 2012, Nr 3, poz. 33, z 20 października 2010 r., III CZP 59/10, OSNC 2011, Nr 5, poz. 52 z 25 maja 2017 r., III UZP 2/17, *Legalis* nr 1599182. Por. odmienne stanowisko w uchwałach SN z 2 lipca 1955 r., I CO 27/55, OSNCK 1956, Nr 2, poz. 33) i z 26 lutego 1970 r., III CZP 109/69, OSNC 1970, Nr 10, poz. 181, a także wyroku SN z 12 września 2001 r., V CKN 445/00, *Prok. i Pr.* 2002, Nr 6, poz. 42, w którym w uzasadnieniu stwierdził, że „w judykaturze oraz doktrynie aprobowany jest pogląd, iż świadczenia alimentacyjne między rozwiedzionymi małżonkami stanowią kontynuację powstałego przez zawarcie małżeństwa obowiązku wzajemnej pomocy w zakresie utrzymania i trwają mimo rozwodu, aczkolwiek w postaci zmodyfikowanej”.

¹³ Por. także uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 11 kwietnia 2006 r., SK 57/04, *OTK-A Zb.Urz.* 2006, nr 4, poz. 43.

Separacja faktyczna a obowiązek przyczyniania się do zaspokajania potrzeb rodziny

Na tle wykładni art. 27 k.r.o. ukształtował się w judykaturze¹⁴ pogląd, zgodnie z którym o potrzebach rodziny można mówić w zasadzie wówczas, gdy rodzina jest związana węzłem wspólnego pożycia. Jeżeli małżonkowie pozostają w faktycznej separacji, a co za tym idzie, ustala między nimi wszelka więź, a ponadto, gdy małżonkowie są bezdzietni, bądź ich dzieci są już samodzielne i nie pozostają z nimi we wspólnym gospodarstwie domowym, to nie można wówczas uznać, że rodzina istnieje. Powstaje wówczas zasadnicze pytanie, czy w takiej sytuacji obowiązek małżonka przyczyniania się do zaspokojenia potrzeb rodziny wygasa, a jeśli nie to jaką wówczas pełni funkcję. W orzecnictwie sądów powszechnych i Sądu Najwyższego¹⁵ pojawiło trafne zapatrywanie, że w sytuacji, gdy małżonkowie bezdzietni lub małżonkowie posiadający samodzielne dzieci pozostają w separacji faktycznej, obowiązek zaspokajania potrzeb rodziny nie wygasa i pełni funkcję obowiązku alimentacyjnego między małżonkami, który wprost nie został uregulowany w przepisach Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. W poszukiwaniu uzasadnienia do tak słusznego zapatrywania Sąd Najwyższy wskazał, że „o potrzebach rodziny – w rozumieniu art. 27 k.r.o. – można mówić w zasadzie wówczas, gdy rodzina jest związana węzłem wspólnego pożycia”. Tylko bowiem w takiej sytuacji powstają potrzeby dotyczące zespołu osób tworzących rodzinę. Nie ma przy tym znaczenia to, że małżeństwo jest bezdzietne lub wprawdzie ma dzieci, ale te utrzymują się samodzielnie (pracują i zarobkują). Także bezdzietni małżonkowie tworzą rodzinę, której materialne potrzeby muszą być zaspokojone. Dalej Sąd Najwyższy wyjaśnił, że obowiązek alimentacyjny z art. 27 k.r.o. dotyczy zarówno rodziny, której członkowie tworzą wspólnotę gospodarczą, jak i takiego przypadku separacji faktycznej, gdy tylko jeden z małżonków pozostaje z dziećmi we wspólnym gospodarstwie rodzinnym. Separacja faktyczna bowiem nie powinna wywierać ujemnego wpływu na zakres zaspokajania potrzeb dzieci z małżeństwa, a potrzeb tych w praktyce nie da się oddzielić od potrzeb tego z rodziców, przy którym dzieci pozostały.

Prezentowane stanowisko judykatury znalazło również uznanie w nauce prawa¹⁶ i zgodnie przyjmuje się, że w takiej sytuacji obowiązek małżonka przyczyniania się do zaspokojenia potrzeb rodziny nie wygasa, lecz przybiera postać, opartego na podstawie art. 27 k.r.o., obowiązku alimentowania (pełni

¹⁴ Por. uzasadnienie wyroku SN z 26 maja 1999 r., III CKN 153/99, nr 45316.

¹⁵ Por. uchwałę SN z 20 października 2010 r., III CZP 59/10, OSNC 2011, Nr 5, poz. 52.

¹⁶ J. Ignatowicz, M. Nazar, *Prawo rodzinne*, Warszawa 2012, s. 410, Nb 897, a także T. Smyczyński, [w:] *System Prawo rodzinne i opiekuńcze. System Prawa Prywatnego*, t. 11, Warszawa 2014, s. 226. Odmienne J. Gwiazdomorski, „Alimentacyjny” obowiązek między małżonkami, Warszawa 1970, s. 50–64.

funkcję obowiązku alimentacyjnego) drugiego małżonka. Ten obowiązek alimentacyjny kształtowany jest w rozmiarze wynikającym z zasady równej stopy życiowej małżonków.

Z przedstawionego poglądu stanowisk wyrażanych zarówno w orzecznictwie, jak i w doktrynie, jednoznacznie wynika, że obowiązek zaspokajania potrzeb rodziny powstaje z chwilą zawarcia związku małżeńskiego i trwa do chwili jego ustania lub unieważnienia. Sytuacji tej w zasadzie nie zmienia separacja faktyczna małżonków, bowiem nawet wówczas małżonek żyjący w rozłączeniu ma obowiązek przyczyniać się do zaspokajania usprawiedliwionych potrzeb pozostałych członków rodziny, według zasady równej stopy życiowej.

Realizacja obowiązku zaspokajania potrzeb rodziny

W doktrynie¹⁷, jak już wspomniano, wskazuje się, że powinności małżonków w zakresie wzajemnej pomocy zostały sprecyzowane w art. 27 k.r.o. Przytoczony przepis wskazuje, że małżonkowie obowiązani są, każdy według swych sił oraz swych możliwości zarobkowych i majątkowych, przyczyniać się do zaspokajania potrzeb rodziny, a obowiązek ten służy zaspokojeniu usprawiedliwionych potrzeb całej grupy rodzinnej. Należy także podkreślić, że realizacja obowiązku alimentacyjnego może polegać – jak się powszechnie przyjmuje – na dostarczaniu środków utrzymania i wychowania w formie świadczeń pieniężnych lub „w naturze”. Zatem małżonkowie obowiązani są przy tym do zaspokajania tylko tych potrzeb rodziny, których zaspokojenie jest w danych okolicznościach usprawiedliwione interesem rodziny i poszczególnych jej członków. Przy ocenie z tego punktu widzenia indywidualnych potrzeb członków rodziny należy brać pod uwagę szczególne okoliczności ich dotyczące, jak: wiek, stan zdrowia, zainteresowania. W piśmiennictwie¹⁸ słusznie wskazuje się, że na treść obowiązku art. 27 k.r.o. składają się trzy grupy „potrzeb rodziny”. Po pierwsze, wspólne potrzeby związane z prowadzeniem gospodarstwa domowego (np. koszty utrzymania mieszkania, opłaty, żywność dla całej rodziny). Po drugie, indywidualne potrzeby każdego z małżonków (np. osobiste, kulturalne, w zakresie kształcenia). Po trzecie, potrzeby dzieci związane z ich utrzymywaniem i wychowywaniem (np. koszty ubrania, kształcenia, leczenia).

¹⁷ Zob. m.in. J. Gajda, [w:] K. Pietrzykowski (red.), *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, Warszawa 2015, s. 219.

¹⁸ Zob. J. Gwiazdomorski, „Alimentacyjny” obowiązek między małżonkami, Warszawa 1970, s. 24–28, 31–33; idem; zob. m.in. S. Szer, *Prawo rodzinne*, Warszawa 1966, s. 85; S. Grzybowski, *Prawo rodzinne*, s. 75; J. Strzebińczyk, *Obowiązek*, s. 45; J. Gajda, [w:] K. Pietrzykowski (red.), *Komentarz KRO*, 2018, art. 27, Nb 3.

Sądzę, że nie można mieć wątpliwości, iż zakresu tego nie wyznaczają więc faktycznie uzyskiwane dochody, lecz brana jest pod uwagę wysokość dochodów, jakie każdy z małżonków mógłby osiągnąć, wykorzystując swoje możliwości. W konsekwencji nie powstaje obowiązek jednego z małżonków zaspakajania potrzeb rodziny w miejsce drugiego z nich, który w sposób nieuzasadniony nie wykorzystuje własnych możliwości zarobkowych¹⁹.

W orzecnictwie²⁰ z jednej strony utrwalony jest pogląd, że istotną zasadą obowiązku wynikającą z art. 27 k.r.o. jest równa stopa życiowa członków rodziny, a więc do życia na porównywalnym poziomie. W związku z tym spostrzeżeniem, zasadne jest stwierdzenie, że przy ustalaniu wysokości tego obowiązku należy uwzględnić poziom życia małżonków z okresu, kiedy pozostawali oni we wspólnym gospodarstwie domowym. Z drugiej strony, zasada równej stopy życiowej członków rodziny nie może być rozumiana w ten sposób, że niezależnie od konkretnych okoliczności sumuje się dochody małżonków, dzieli je na dwie równe części i zasądza stosowną sumę dla tego, który uzyskuje mniejsze dochody. Postulat równej stopy życiowej powinien sprowadzać się przede wszystkim do „porównywalnego” zaspokajania usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego i zobowiązanego, nie zaś do równego dzielenia nadwyżki wynikającej ze wzrastających możliwości majątkowych i zarobkowych zobowiązanego²¹.

Wykaz literatury

- Gajda J., [w:] K. Pietrzykowski (red.), *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, Warszawa 2015.
- Gwiazdomorski J., „Alimentacyjny” obowiązek między małżonkami, Warszawa 1970.
- Ignatowicz J., Nazar M., *Prawo rodzinne*, Warszawa 2012.
- Grzybowski S., *Prawo rodzinne*, Warszawa 1980.
- Jadczak-Żebrowska M., *Prawa i obowiązki małżonków*, Warszawa 2017.
- Jędrejek G., [w:] *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz aktualizowany*, System Informatyki Prawnej LEX, 2019.
- Smyczyński T., [w:] *System Prawo rodzinne i opiekuńcze. System Prawa Prywatnego. T. 11*, Warszawa 2014.
- Szer S., *Prawo rodzinne*, Warszawa 1966.
- Winiarz J., [w:] K. Pietrzykowski (red.), *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, Warszawa 2010.

¹⁹ Wyrok SN z 17 listopada 1999 r., III CKN 446/98, Legalis nr 342619.

²⁰ Por. wyrok SN z 24 sierpnia 1990 r., I CR 422/90, OSNC 1991, Nr 10–12, poz. 124.

²¹ Por. wyrok SN z 28 stycznia 1998 r., II CKN 585/97, OSP 1999, Nr 2, poz. 29.

Summary

Family protection in the light of Article 27 of the Family and Guardianship Code

Key words: family welfare, spouse, satisfying family needs, principle of equal living standards.

Resulting from Article 23 of the Polish Family and Guardianship Code (abbreviated: FGC), the obligation of mutual assistance of spouses covers all actual acts of one of the spouses supporting the other in the exercise of their rights and obligations arising from marriage. The obligation of mutual assistance of spouses is closely connected with the obligation of their cooperation aiming at the good of their family, which includes all activities that are needed for the proper functioning of the family, including the proper upbringing of children and refraining from behaviors that could harm the interests of the family as a whole as well as its individual members. The spouses' obligations regarding mutual assistance have been specified and developed in Article 27 of FGC from which it follows that spouses are obliged, according to their own strengths and their earning and financial means, to contribute to satisfy the needs of their family. This obligation serves the satisfaction of the justified needs of the whole family group, and therefore meeting it should take into account the collective needs of the family (e.g. housing, fuel, electricity) and the individual needs of the family members (e.g. food, clothing, housing, personal hygiene, health protection). The current practice of applying these provisions indicates that the obligation of mutual assistance and the obligation to cooperate for the good of a family refer to making efforts to satisfy the living needs of the family and mutual support of the spouses in fulfilling their marital and family obligations.